

Οι Συνοδοιπόροι είναι μια νουβέλα (2018) του Χ. Σοροβέλη. Στο απόσπασμα ο ήρωας, ένας μαθητής Δημοτικού, έχει μετακομίσει από την επαρχία στην Αθήνα με την οικογένειά του κι αισθάνεται άσχημα στο νέο του σχολικό περιβάλλον.

Τώρα, πια έπρεπε να προσαρμοστεί στο νέο του σχολικό περιβάλλον. Αδύνατον για κάποιον που δεν έχει σύνορα, πόρτες, χρόνο. Το μόνο σύνορο που γνώριζε ήταν τα κοντινά βουνά. Οι πόρτες των σπιτιών ήταν πάντα ανοιχτές και ο χρόνος υπήρχε μόνο, όταν κοιμόταν. Μα τώρα ένιωθε όπως ένας σκύλος δεμένος από ένα δέντρο, που γυρίζει συνεχώς και άσκοπα γύρω από τον άξονά του.

Μέσα στην τάξη κανείς δεν του μιλούσε ούτε καν ο δάσκαλος του έδινε κάποια σημασία. Αόρατος σε ένα ορατό κίνδυνο. Οι σκέψεις τον βασάνιζαν. Πώς θα πηγαίνει κάθε μέρα στο σχολείο; Πώς θα καταφέρει να αποδράσει, να επιστρέψει στο παλιό του σχολείο, ακόμη και αν έπρεπε να διαβάξει; αναρωτιόταν. Έκλεινε τα μάτια του και ονειρευόταν τα ψηλά βουνά, το καμπαναριό, την εκκλησία, τα στενά δρομάκια που μύριζαν ζωοτροφές, θυμάρι, καπνό. Εδώ, στην Αθήνα, αδυνατούσε να κατανοήσει τι μυρίζει γύρω του. Αυτοκίνητα, σκυθρωποί άνθρωποι, άσχημα κτήρια, τσιμέντο, πλαστικά λουλούδια.

Η πρώτη ώρα ήταν η χειρότερη της μαθητικής του ζωής. «Τι λες εσύ, ρε βλάχο...», ακούστηκε η φωνή του δασκάλου, καθώς τον κοιτούσε με απέχθεια. Ο Παύλος αδύνατος στο σώμα, αδύνατος και να αρθρώσει λέξη, δεν καταλάβαινε τι τον ρώτησε ούτε καν γιατί τον αποκάλεσε και βλάχο. Παύλο τον έλεγαν. «Μήπως δεν εννοεί εμένα;», αναρωτήθηκε με την παιδική του αφέλεια. «Ποιος μαθητής λέγεται Βλάχος;»

Κάμποσα χρόνια μετά, συνάντησε τυχαία στον δρόμο της Αθήνας αυτόν τον «υπέροχο» δάσκαλο. Τον θυμήθηκε, αν και η όψη του είχε αλλάξει αρκετά. Ήταν ένας εύσωμος άνδρας, με λιγοστά μαλλιά, μετρίου αναστήματος με χαρακτηριστικά τα μεγάλα και άγρια μάτια του. Μάτια που ποτέ δεν λησμόνησε. Στην αρχή δίστασε να του μιλήσει, αλλά αν δεν θα το έκανε τώρα, δεν θα το έκανε ποτέ. Άλλωστε, τι αξία έχει η ζωή αν δεν αντιμετωπίζουμε τους φόβους μας κατάματα;

-Χαίρεται. Ονομάζομαι Παύλος αλλά εσείς μπορείτε να με αποκαλείτε και «βλάχο». Άλλωστε είναι γνωστό ότι χαρακτηρίζετε επιτυχώς τους ανθρώπους!

- Ασφαλώς, με μπερδεύεις με άλλον. Κάνε μου τη χάρη...

- Δε με λένε Χάρη. Βελής, λέγομαι. Παύλος Βελής. Σάς έψαχνα καιρό να σας εκφράσω την ευγνωμοσύνη μου.

-Για ποιο λόγο; Με κοροϊδεύεις, νεαρέ μου;

-Χάριν σε εσάς καμαρώνω για την καταγωγή μου, καμαρώνω που είμαι από χωριό που με έμαθε να ξέρω ποιος είμαι και πώς να συμπεριφερόμαι.. Άνθρωπε της πόλης... ευρωπαϊέ λεξιπλάστη.

Το πρόσωπο του πρώην δασκάλου, που πάντα πρώην υπήρξε, αφού ποτέ δεν υπήρξε Δάσκαλος, έγινε κατακόκκινο. Οι φλέβες από τον λαιμό του τινάχθηκαν, όπως του φιδιού που διψούν για τροφή, τα μάτια του άστραψαν από επιθετικότητα, οι κόγχες των ματιών πετάχτηκαν και τα χέρια του πήραν θέση μάχης.

«Θα πάθει ή έπαθε εγκεφαλικό ή επιληψία» σκέφθηκε ο Παύλος και κρυφοχαμογέλασε.

-Μα, γιατί κατσουφιάσατε; Ήθελα να σας εκφράσω την ευγνωμοσύνη μου, που μου δώσατε μαθήματα γνώσης στην παιδική μου ηλικία. Τώρα, που και εγώ εύχομαι να γίνω Δάσκαλος, θα 'θελα να σας ρωτήσω πώς καταφέρατε και εισαγάγατε πρωτοποριακές παιδαγωγικές μεθόδους, αν και το σχολείο μας δεν είχε πολλές ανέσεις. Το αντίθετο, μάλιστα.

- Πότε; Σε ποιο σχολείο ήσουν; τον ρώτησε κοφτά

-Βέβαια, έχετε δίκιο που με ρωτάτε. Πού να θυμάστε σε πόσα σχολεία και σε πόσους μαθητές δώσατε τα πνευματικά σας φώτα. Αλήθεια, έχετε επηρεαστεί από τις παιδαγωγικές αρχές του Δελμούζου;

- Ναι, μάλλον...Ποιου;

- Τώρα εξηγείται που δεν χρησιμοποιούσατε την τιμωρία, τον φόβο και που στηρίζατε την αυτενέργεια, τη συμμετοχή του μαθητή στη μάθηση. Θυμάμαι που είχατε αποκαλέσει ένα παιδί άδαιο, αλλά τώρα κατάλαβα πως προφανώς εννοούσατε πως θα γεμίσει με τη σοφία σας.

- Ναι, προφανώς...

- Αυτό δεν διακήρυττε, άλλωστε, και ο Αλέξανδρος Δελμούζος; Επίσης, θυμάμαι, και σας συγχαίρω πραγματικά για την πρωτοβουλία σας, που ασχοληθήκατε με τη δυναμική των ομάδων και οραματιστήκατε την ιδανική σχολική τάξη ως μικρογραφία ενός ερευνητικού εργαστηρίου και, συγχρόνως, ενός δημοκρατικού κοινοβουλίου.

- Ναι, κοινοβουλίου...

- Εφαρμόσατε την ομαδοκεντρική διδασκαλία με απόλυτη επιτυχία. Μέχρι και ο σκανταλιάρης ο Γιαννάκης συμμετείχε στο μάθημά σας. Αλήθεια, τον θυμάστε τον Γιαννάκη;

-Ε, τόσα παιδιά, πού να...

-Φυσικά, πού να θυμάστε, μετά από τόσα χρόνια. Ανόητη η ερώτησή μου. Να σας θυμίσω, λοιπόν, την περίπτωση του Γιαννάκη. Μόνο περίπτωση μπορείς να τη χαρακτηρίσεις. Μέσα στην τάξη βαριόταν. Ποτέ του δεν διάβαζε, ενοχλούσε τα άλλα παιδιά, κυρίως την Πηνελόπη. Αα, καλά αυτή η Πηνελόπη. Τη θυμάστε; Συγγνώμη τι ρωτάω; Πού να ...

-Εε... ψιθύρισε ο πρώην.

-Που λέτε η Πηνελόπη, εε... για τον Γιαννάκη έλεγα, που λέτε, καταφέρατε με την παιδαγωγική σας κατάρτιση να συνεργάζεται στην τάξη με τα υπόλοιπα παιδιά

Είχε βέβαια μια αδυναμία στην Πηνελοπίτσα, αλλά και εκείνη δεν έκανε πίσω.

-Ναι, την Πηνελόπη τη θυμάμαι...

-Μα, πώς να μην τη θυμάστε; Ήταν πανέξυπνη κοπέλα. Πάντως, σας συγχαίρω ξανά γιατί μου διδάξατε ότι η μάθηση στηρίζεται συνεργατικά για να δοθεί αξία στην μαθητική ταυτότητα μας. Άλλωστε, η τάξη νοείται ως κοινότητα μάθησης και η γνώση παράγεται με τον δάσκαλο και τον μαθητή μαζί.

-Ναι, σαφώς...

-Πάντως, η μεγαλύτερη επιτυχία σας ήταν οι μαθητικές εκδηλώσεις. Θυμάστε, που ετοιμάσατε μια θεατρική παράσταση με δικό σας σενάριο και σκηνοθεσία και συμμετείχαν όλοι οι μαθητές;

-Ναι, τώρα που το λες...

-Βέβαια, τέτοια επιτυχία... έπρεπε να ηχογραφηθεί ή ακόμη και να βιντεοσκοπηθεί. Κρίμα...

-Ναι, έπρεπε...κρίμα.

-Υποστηρίζατε με θέρμη ότι σκοπός του σχολείου είναι η συνειδητή και ενεργός συμμετοχή του μαθητή σε ένα δημοκρατικό τρόπο ζωής, ανεξαρτήτως φυλής, εθνικής καταγωγής, κοινωνικής τάξης.

- Ναι...τάξης...

- Το δημοκρατικό σχολείο να στηρίζεται στην αρχή λήψης αποφάσεων από όλα τα μέλη της κοινότητας, που θα παρέχει δημοκρατικές εμπειρίες. Να έχει δικαίωμα ο μαθητής να εκφράσει την πρότασή του και να είναι «κριτικός αναγνώστης» της ζωής

-Ναι, κριτικός...

-Κρητικός δεν είστε, αν θυμάμαι καλά; Μάλλον όχι. Διδάσκατε, λοιπόν, για να ανοίξετε πύλες· πύλες που και αν είναι ανοιχτές, δεν τις βλέπουμε, που και αν είναι κλειστές, υπάρχουν αντικλείδια δίχως κόστος.

Οργισμένος τον κοίταζε βαθιά μέσα στα μάτια του και δεν μπορούσε να κατανοήσει, αν τον λυπάται ή τον ειρωνεύεται. Ο Παύλος έκανε τέσσερα βήματα πίσω, σήκωσε ψηλά τα χέρια του και του φώναξε: «Σκέφθηκα ότι δεν θα με θάψουν, ξέχασαν πως ο φόβος μόλις γίνει σύντροφος απομακρύνεται. Φοβόμουν τους ανθρώπους....Φοβόμουν...φοβόμουν πολλούς ανθρώπους. Στο σχολείο φοβήθηκα ακόμα περισσότερο. Είχα όμως τη Βάβω. Πού να ξέρεις εσύ από Βάβω.»

ΑΣΚΗΣΕΙΣ

1. Να βρείτε έναν τρόπο αφήγησης και να δικαιολογήσετε τη λειτουργία του.
2. «Πώς θα πηγαίνει κάθε μέρα στο σχολείο;» Ποιος ο ρόλος του ερωτηματικού στο χωρίο;
3. «Αυτοκίνητα, σκυθρωποί άνθρωποι, άσχημα κτήρια, τσιμέντο, πλαστικά λουλούδια». Ποιο σχήμα λόγου διακρίνεται και ποιος ο ρόλος του ως προς το νόημα και το ύφος του;
4. Να ηθογραφήσετε τον ήρωα του κειμένου
5. Σχολιάστε τον ρόλο που πρέπει να έχει κατά τη γνώμη σας ένας Δάσκαλος.